

3 Oppaita palokuntalaisille

Oppaita palokuntalaisille -sarjassa julkaistaan käytännönläheisiä materiaaleja palokuntakulttuurin eri osa-alueilta.

Tätä ohjetta laatineeseen työryhmään kuuluivat Isto Kujala (SSPL), Silvio Hjelt (SSPL), Markku Leinonen (Järjestötoimikunta/SPEK), Aki Koivunen (SPPL), Matti Salonen (Järjestötoimikunta/SPEK) ja Sami Malinen (SPEK).

Teksti: Markku Leinonen, Markku Savolainen ja Valtteri Tervala

Kuvat: Kannen kuva Anssi Lamminen / LSPeL, kuvat 1–8 Sami Hakala / SKM Photo, kuva 10 Markku Leinonen

Lähteet:

Sisäasiainministeriön julkaisuja: Pelastustoimen virkapukuohje luonnos 5.4.2012, 2012

Verkkolähteet:

Miesten pukeutumisen asiantuntija, pukeudu.fi, [luettu 4.12.2013]

Ulkoasu ja taitto: Terhi Kannisto

Kopiointirajoitus: Tämän painotuotteen kopioiminen on tekijänoikeuslain (404/61) mukaisesti kielletty lukuun ottamatta Suomen valtion ja Kopiosto ry:n tekemässä sopimuksessa tarkemmin määriteltäviä osittaisia kopiointia opetustarkoituksiin. Teoksen muunlainen kopiointi tai tallentaminen digitaaliseen muotoon on ehdottomasti kielletty.

ISBN 978-951-797-436-3

Julkaisija:

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki
Puhelin 09 476 112, faksi 09 4761 1400
spekinfo@spek.fi
www.spek.fi

Sisällys

Esipuhe	4
1 Yleistä palokunta-asujen käytöstä	
Terminologia	5
Tilaisuuden järjestäjälle	5
2 Palokuntapukeutuminen	
Juhla- ja paraatiasu m1958	7
Vierailuasua	13
Kenttäasu eli ns. puseropuku tai kenttäpuku m1983	19
Asema-asu	24
Palokuntapukeutumisen yhteneväiset varusteet	28
3 Palokuntanaisten pukeutuminen	
Juhla- ja paraatiasu m1996	29
Paraatipuku	29
Vierailuasua m1996	32
Neuleasu	35
4 Palokuntanuorten pukeutuminen	38
5 Palokuntapuvuissa käytettävät merkit ja tunnukset	
Merkit ja tunnukset	39
Hihamerkkien sijoitus kenttä- tai asema-asussa	40
6 Esiintyminen palokunta-asussa	42
7 Perinnepuvut	43
Liitteet	50

Jo palokuntatoiminnan alkuaajoista asti on palokuntalaisten pukeutumisella ollut suuri merkitys. Varusteet ovat suojanneet tulta vastaan ja olleet myös osoitus kansalaisille järjestäytyneestä, luotettavasta ja osaavasta toiminnasta. Samat tarpeet ja arvot vaikuttavat yhä edelleen palokuntalaisten pukeutumisessa. Esiintyessä palokuntalaisena tulee käyttäytymisessä noudattaa aina erityistä huomiota. Palokuntapuvussa esiinnyttäessä asujen tulee olla siistejä ja asianmukaisesti puettu. Palokuntapuvussa ei tule koskaan esiintyä päihtyneenä. Asiallinen ja moitteeton pukeutuminen sekä käyttäytyminen ovat yksi tärkeimmistä keinoista edustaessamme omaa palokuntaamme ja tehdessämme pr-työtä palo- ja pelastustoimen parissa.

Pukeutumisen perustana on palokunnan yhteinen käytäntö joukkona esiintymiseen (palokunnan johtosääntö). Joukko muodostuu kun vähintään kaksi henkilöä esiintyy yhdessä. Tärkeintä on siis yhteinen pukeutuminen. Yhtenäisenä joukkona esiinnyttäessä luodaan kuvaa luotettavasta, ammatillisesta ja järjestäytyneestä toiminnasta. On huomioitava, että pukeutumisessa ei voida yhdistää eri vuosimallien pukuja keskenään. Asuja on siis käytettävä kokonaisuuksina. Tämä opas käsittelee palokuntalaisille tuttuja asuja m1958, m1983 ja naisten osalta myös m1996. Jokainen asukokonaisuus on kuvattu selittein ja kuvin.

Palokuntalaisten pukeutumiseen liittyvät olennaisesti koulutustaso- ja arvomerkit. Näistä on olemassa oma opas Palokuntien merkit (Oppaita palokuntalaisille 2). Palokuntien merkit -oppaassa on kuvattu tarkemmin myös pelastusalan kunnia- ja ansiomerkit sekä ansiomerkkien sijoittuminen palokuntapukuun.

Palokuntapuvun ja muiden palokunta-asujen käyttötilanteet vaihtelevat eri tilaisuuksien mukaan. Oppaassa asukokonaisuudet on kuvattu taulukkomaisesti, joista selviää milloin mitäkin asukokonaisuutta tulee käyttää. Huomioi aina kutsussa oleva pukeutumiskoodi, joka kertoo, miten tulee pukeutua. Yleisiin pukeutumistoiveisiin nähden on oppaassa vastaavuustaulukko, jonka tarkoituksena on helpottaa palokunta-asusteiden oikeaa valintaa eri tilanteissa. Pelastustoimen virkapukuohje on hyvä ja melko laaja kokonaisuus, joka samalla toimii asuvalintojen osalta myös vanhempien mallien kanssa. Tämän ohjeen lähdemateriaalina on käytetty pelastustoimen virkapukuohjetta (luonnos 4.5.2012). Lisäohjeita pukeutumiseen voit aina tiedustella SPEKistä.

Tämän ohjeen on tarkoitus kuvata sopimuspalokuntien pukeutumista pelastustoimen virkapuku-uudistuksen jälkeen (2011). Virkapukuasetus määrittelee m2011 mukaisten asusteiden käytön, joten tämän ohjeen on tarkoitus yhtenäistää vanhempien mallien käyttöä.

Helsingissä 7.2.2014

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö

Petri Jaatinen
palokuntajohtaja

1 Yleistä palokunta-asujen käytöstä

Palokuntien pukeutumiseen kuuluva vaatetus, asusteet ja varusteet on kuvattu artikkeleittain sekä asukokonaisuuksittain. Palokuntapukeutumisessa tulee ottaa huomioon palokunnan yhteinen käytäntö. Palokunnan tulee huolehtia, että esiintyminen on yhtenäistä. Palokuntapukua voivat käyttää kaikki sopimuspalokuntien jäsenet. Muista aina lukea kutsusta tilaisuuden pukeutumiskoodi ja tarvittaessa tiedustella tarkemmin koodista. Palokuntanaisten asuja käytetään ja ohjeistetaan vain palokuntanaisosaston toiminnassa mukana olevien osalta.

Tässä ohjeessa on kuvattu palokunta-asut seuraavina kokonaisuuksina:

- asema-asu
- vierailuasua
- juhla-asu
- paraatiasu

Palokuntapuvun yhteydessä ei tule käyttää siviilivaatetusta.

Terminologia

Palokunta-asu on yläkäsite erilaisille palokuntavaatetuksille. Terminä se käsittää puvun lisäksi täydentäviä asusteita. Esimerkiksi paloasu on kokonaisuus, jossa on palopuku, palojalkineet, palokäsineet, palokypärä yms. Palokuntapuku käsitteenä tarkoittaa univormua. Palokuntapuvulla tarkoitetaan siten puseropukua tai juhlapukua.

Lisätietoja tämän ohjeen mukaisten asujen tilaamisesta voi tiedustella Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöstä.

Tilaisuuden järjestäjälle

Muista ilmoittaa kutsussa pukeutumispyyntö. Jos kutsussa on pukeutumiskoodi, niin sitä noudatetaan. Viralliset pukeutumiskoodit ilmaistaan miesten pukeutumisen mukaan. Seuralaisen pukeutuminen määräytyy aina miehen pukeutumisen mukaan. Yleisiä pukeutumiskoodeja ovat juhlapuku tai frakki, iltapuku tai smokki, tumma puku tai vierailupuku ja kansallispuku. Pukeutumiskoodin lisäksi tulee mainita, käytetäänkö tilaisuudessa kunniamerkkejä. Pukeutuessa frakkiin kantajan voidaan sanoa kantavan ns. ykkösiä päällä. Palokunnan pukeutumisessa se vastaa juhlapukua. Pukeutumiskoodien vastaavuustaulukko ohjaa oikean pukeutumiskoodin valitsemiseen. Palokunnan järjestämien tapahtumien pukeutumistoive esitetään yleensä seuraavalla tavalla:

- Palokunnan vuosijuhlat tai muut juhlat: tumma puku ja kunniamerkit / palokunnan juhlapuku ja kunniamerkit
- Palokunnan vuosikokoukset tai muut kutsutilaisuudet (esim. seminaari): arkiasu /vierailupuku
- Tilaisuudet, joissa jaetaan huomionosoituksia: tumma puku ja kunniamerkit /palokunnan juhlapuku ja kunniamerkit
- Palokuntahautajaiset tai häät (omaisten tai hääparin toiveiden mukaisesti): tumma puku (kunniamerkit) / palokunnan juhlapuku (kunniamerkit)

1 Yleistä palokunta-asujen käytöstä

Yleinen pukeutumistoivo- mus	Palokuntalaisen pukeutumi- nen	Maininta kunniamerkeistä
Juhlapuku (frakki)	Juhlapuku	Ei välttämätön (mainittaessa käy- tään kunniamerkkejä)
Iltapuku (smokki)	Juhlapuku	Mainittaessa kannetaan kunnia- merkkejä (smokissa kannetaan aina pieniä kunniamerkkejä)
Tumma puku	Vierailupuku	Ei välttämätön, (vierailupuvussa käytetään kunniamerkkinauhoja)
Arkipuku	Vierailupuku	Käytetään kunniamerkkinauhoja
Vapaamuotoinen ("asu vapaa")	Palokuntapuku tai asemapalvelu- sas	Ei mainintaa, koska kunniamerkke- jä ei käytetä

(Lähde: Pelastustoimen virkapukuohje luonnos 5.4.2012)

2 Palokuntapukeutuminen

Juhla- ja paraatiasu m1958

Palokunnan juhlapuku rinnastetaan miesten pukeutumisessa frakkiin ja naisten pukeutumisessa pitkään hameeseen. Miehillä kutsussa voi lukea pukeutumisohjeena myös tumma puku, jolloin voidaan käyttää juhlapukua.

Juhla-asua voidaan käyttää kutsussa olevan toiveen mukaisesti muuan muassa palokuntien vuosijuhlissa. Pukeutumistoivomuksessa ilmoitetaan, kannetaanko tilaisuudessa kunniamerkkejä. Päiväjuhlissa käytetään yleensä paraatiasua.

Kunniamerkkien kantamisesta laadittujen ohjeiden (Palokuntien merkit, Oppaita palokuntalaisille 2) mukaan juhlapuvussa kannetaan kunniamerkkejä. Vallitsevan käytännön mukaan myös tummassa puvussa voidaan kantaa kunniamerkkejä.

Paraatipuku

Paraatipuvussa käytetään aina ansio- ja kunniamerkkejä. Paraatipuvussa voidaan kantaa myös koulutus- ja harrastemerkkejä. Paraatipukua käytetään myös suruasuna. Suruasussa tai paraatissa lippua kantaessa käytetään valkoisia käsineitä. Lisäksi toimittaessa lippuairuessa tai lippuvartiossa, käytetään valkoisia käsineitä.

Juhlavaatetuksen asusteet:

- palokuntatakki (puserotakki, jos juhlatakkia ei ole)
- palokuntahousut
- lippalakki, miehistöllä vene- tai kenttälakki (palokunnan käytännön mukaisesti), jos puseropuku, käytetään kenttälakkia
- karvalakki talvella (HUOM! yhteinen käytäntö)
- palokuntapäällystakki (pitkä)
- valkoinen paita ilman olkapoletteja ja rintataskuja
- musta solmio
- mustat sukat (vähintään pohjepituiset)
- nauhalliset mustat sileät kengät
- mustat nahkakäsineet
- valkoinen kaulaliina.

2 Palokuntapukeutuminen

Kuva 1. Asukokonaisuus juhlavaatetuksesta.

Kuva 2. Asukokonaisuus paraatiasussa. Paraati- ja juhla-asussa käytetään ansio- ja kunniamerkkejä. Voidaan käyttää myös koulutus- ja harrastusmerkkejä (ks. Liite 1).

Kuva 3. Juhla- tai paraatiasussa käytettävä pitkä päällystakki, valkoinen kaulaliina ja mustat käsiineet.

2 Palokuntapukeutuminen

Juhla- ja paraatiasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Palokunnan juhlatakki Tummansininen Kaksi rintataskua (voi olla myös ilman rintataskuja) Kaksi lannetaskua Olkapoletit (joissakin malleissa olkapoletin päässä palokuntanappi, joissakin ei) Palokuntanapit napituksessa ja taskuissa	Käytetään yhdessä suorien housujen ja mustien juhla-kenkien kanssa. Juhlapukuun kuuluu musta solmio. Takki pidetään yllä kokonaan napitettuna.
	Palokuntahousut Tummansiniset, suorat prässätyt housut Piilotaskut vyötäröllä Takatasku oikealla puolella Sivusaumoissa voi olla terenauhat kunkin palokunnan päätöksen mukaisesti.	Käytetään palokuntatakin ja mustien juhla-kenkien sekä mustien sukkien kanssa. Housuja voidaan käyttää myös puseropuvun housuina. Housujen kanssa käytetään mustaa nahkaista vyötä.
	Juhlapaita Valkoinen, kääntökaulus Juhlapuvun valkoisessa kauluspaidassa ei ole olkapoletteja tai rintataskuja.	Paitaa käytetään palokunnan juhlatakin ja solmion kanssa.

Juhla- ja paraatiasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Solmio Musta, materiaali silkki	Käytetään valkoisen juhlapaidan kanssa. Solmion kanssa voi käyttää solmioneulaa, kunhan se ei näy takin alta.
	Palokuntalakki Tummansininen	Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen. Päällystöllä on emaloitu kunta-, järjestö- tai läänivaakuna. Miehistöllä voi olla metallinen tai muovinen kunta-, järjestö- tai läänivaakuna. Päällystöllä on lipan punosnauha kultainen, alipäällystöllä musta ja miehistöllä musta muovi.
  	Turkislakki Päällystön turkislakki Alipäällystön turkislakki Miehistön turkislakki	Käytetään talviaikana yhtenäinen pukeutuminen huomioiden. Päällystö ja alipäällystö käyttävät turkislakissa lehtiä.

2 Palokuntapukeutuminen

Juhla- ja paraatiasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Päällystakki Tummansininen Puolipitkä tai pitkä takki Kääntökaulus ja kaksi lannetaskua Suorat hihat, hihansuissa arvo-merkkilaittojen napit	Päällystakkia käytetään sään mukaan tummansinisten suorien housujen kanssa yhdessä takki- ja puseropuvun kanssa. Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen.
Asuste	Kuvaus	Käyttö
	Juhlakengät Mustaa nahkaa Ei koristeita, ei kiilto nahkaa	Juhlakenkiä käytetään takkipuvun kanssa.
	Mustat sukat	Käytetään asemavaatetuksen, puseropuvun, juhla vaatetuksen ja mustien puolikenkien kanssa. Sukkien on oltava riittävän pitkät, ettei istuessa näy ihoa (3/4 pituus).
	Musta vyö	Musta vyö voi olla asemavaatetuksen yhteydessä joko kankainen tai nahkainen, muuten käytetään mustaa nahkaista vyötä.
	Valkoinen kaulaliina	Juhlavaatetuksessa käytetään valkoista kaulaliinaa. Kaulaliinaa käytetään siten, että se on lähes kokonaan päällystakin kauluksen alla.
	Käsineet Mustaa nahkaa Ei koristeita	Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen.

Vierailuasus

Vierailuasus voi olla palokunnan käytännön mukaisesti joko juhlapuku tai kenttäpuku. Vierailuasua käytetään joissakin juhlissa, vierailuilla, mahdollisesti koulutuksessa yms. tilaisuuksissa. Vierailupukua käytetään, kun kutsussa on maininta ”arkipuku” tai ”vierailuasus”. Vierailuasussa käytetään kunniamerkkinauhoja vierailuilla, edustustilaisuuksissa tai esimerkiksi pienemmissä juhlissa.

Vierailuvaatetukseen kuuluvat:

- palokuntatakki (puserotakki, jos palokuntatakkia ei ole)
- palokuntahousut
- palokuntapaita (valkoinen, olkapoletit sekä rintataskut)
- solmio (musta)
- venelakki- tai kenttälakki
- mustat kengät
- mustat sukat
- päällystakki (lyhyt, m1975)
- käsiineet
- musta vyö (nahkaa)
- turkislakki (talvella)
- tummansininen kaulaliina.

2 Palokuntapukeutuminen

*Kuva 4. Asukokonaisuus vierailuvaatetuksesta vaihtoehtoisesti palokunnan käytännön mukaisesti. Vierailuvaate-
tuksessa käytetään nimikylttiä sekä kunniamerkinauhalaattoja.*

Vierailuas		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Palokunnan juhlatakki Tummansininen Kaksi rintataskua (voi olla myös ilman rintataskuja) Kaksi lannetaskua Olkapoletit (joissakin malleissa olkapoletin päässä palokuntanappi, joissakin ei) Palokuntanapit napituksessa ja taskuissa HUOM! Puserotakki, jos ei ole palokunnan juhlatakkia	Käytetään yhdessä suorien housujen ja mustien juhla- tai puolikenkien kanssa. Takkipukuun kuuluu musta solmio. Takki pidetään yllä kokonaan napitettuna.
	Tummansininen Kaksi rintataskua ja olkapoletit Pienet palokuntanapit rintataskuissa ja hihansuissa, joissakin malleissa myös olkapoleteissa Arvomerkit olkapoleteissa Nimilaatta oikean rintataskun yläpuolella Vasemmassa hihassa on 12 cm olkasauman alapuolella palokunnan hihamerkki.	Käytetään yhdessä suorien housujen ja mustien juhla- tai puolikenkien kanssa. Takkipukuun kuuluu musta solmio. Takki pidetään yllä kokonaan napitettuna.
	Palokuntahousut Tummansiniset, suorat prässätyt housut Piilotaskut vyötäröllä Takatasku oikealla puolella Sivusaumoissa voi olla terenauhat kunkin palokunnan päätöksen mukaisesti.	Käytetään palokuntatakin ja mustien juhla- tai puolikenkien sekä mustien sukkien kanssa. Housuja voidaan käyttää myös puseropuvun housuina. Housujen kanssa käytetään mustaa nahkaista vyötä.

2 Palokuntapukeutuminen

Vierailuas		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Kauluspaita Valkoinen, kääntökaulus Vierailuvaatetuksessa on olkapoletit olkapäillä sekä rintataskut.	Paitaa käytetään puserotakin ja palokuntatakin ja solmion kanssa. Mikäli käytetään lyhyt- tai pitkähihaista paitaa ja puserotakki tai palokuntatakki riisutaan, tulee paidassa olla mustat olkapoletit, joissa on arvomerkit.
	Solmio Musta, materiaali silkki	Solmiota käytetään palokuntatakin ja puserotakin kanssa.
	Päälyllystakki (m1975) Tummansininen, kääntökaulus Kaksi lannetaskua Suorat hihat Hihansuissa arvomerkkilaattojen napit	Päälyllystakkia käytetään sään mukaisissa tilanteissa ulkona yhdessä pusero- tai takkipuvun kanssa. Puseropuvun kanssa voidaan käyttää puolipitkää takkia yhtenäisen pukeutuminen huomioiden.
	Palokuntalakki Tummansininen Päälyllystöllä on emaloitu kunta-, järjestö- tai lääni vaakuna lehvästöllä. Miehistöllä voi olla metallinen kunta-, järjestö- tai lääni vaakuna ilman lehvästöä. Päälyllystöllä lipan punosnauha on kultainen, alipäälyllystöllä musta ja miehistöllä musta muovi.	Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen.

Vierailuas		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Venelakki tai kenttälakki Venelakissa leukanauha on pidettävä kuvan osoittamalla tavalla. Tummansininen ja kangaspintainen Punainen terenauha kulkee lakin ympäri Tummansininen Kangaspintainen, jäykistetty lippa Lakin yläreunassa kiertää punainen terenauha.	Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen. Venelakin leukanauha on syytä ommella paikalleen. Päällystöllä on emaloitu kunta-, järjestö- tai läänivaakuna. Miehistöllä voi olla metallinen tai muovinen kunta-, järjestö- tai läänivaakuna. Palokuntakokardi (kuva vas. päällystö, oik. miehistö) ja vaakuna, kummassakaan ei käytetä lakkilaat- taa eikä lehviä.
	Turkislakki Päällystön turkislakki Alipäällystön turkislakki Miehistön turkislakki	Käytetään talviaikana yhtenäinen pukeutuminen huomioiden. Päällystö ja alipäällystö käyttävät turkislakissa lehviä.

2 Palokuntapukeutuminen

Vierailuas		
Asuste	Kuvaus	Käyttö
	Mustat puolikengät	Mustia puolikenkiä käytetään puseropuvun tai asemavaatetuksen kanssa.
	Mustat sukat	Käytetään asemavaatetuksen, puseropuvun, juhlavaatetuksen ja mustien puolikenkien kanssa. Sukkien on oltava riittävän pitkät, ettei istuessa näy ihoa (3/4 pituus).
	Musta nahkainen vyö	Musta vyö voi olla asemavaatetuksen yhteydessä joko kankainen tai nahkainen, muuten käytetään mustaa nahkaista vyötä.
	Tumman sininen kaulaliina	Juhlavaatetuksessa käytetään valkoista kaulaliinaa.
	Käsineet Mustaa nahkaa Ei koristeita	Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen.

Kenttäasu eli ns. puseropuku tai kenttäpuku m1983

Kenttäasua eli ns. puseropukua käytetään esimerkiksi koulutuksessa ja tilanteissa paloaseman ulkopuolella. Puseropukuun pukeudutaan yleensä kokouksissa, opintopäivillä, tapaamisissa ja muissa tilanteissa, joissa siviilipukuiset käyttävät yhdistelmäpukua tai vastaavaa asukokonaisuutta.

Kenttäasuun kuuluvat:

- puserotakki
- palokuntahousut
- palokuntapaita (valkoinen tai siniharmaa, olkipoletit)
- solmio (musta)
- vene- tai kenttälakki
- turkislakki talvella
- päällystakki, lyhyt (m1975)
- mustat sukat
- vyö (musta, nahkainen)
- mustat puolikengät
- mustat käsineet (nahkaa).

Kuva 5 a. Asukokonaisuus kenttäpuvusta.

2 Palokuntapukeutuminen

Kuva 5 b. Kenttäpuku suikan kanssa sekä nimikyltin kanssa ja mustat tupet olkapoleiteissa kenttäpaidassa.

Kenttäasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Kenttätakki tai puserotakki Väritään tummansininen Kaksi rintataskua ja olkipoletit Pienet palokuntanapit rintataskuissa ja hihansuissa, joissakin malleissa myös olkipoletissa Arvomerkki olkipoletissa Nimiläätä tulee sijoittaa oikean rintataskun yläpuolelle. Vasemmassa hihassa on 12 cm olkasauman alapuolella palokunnan hihamerkki.	Käytetään yhdessä suorien housujen ja mustien puolikenkien kanssa. Kenttäasuun kuuluu musta solmio. Takki pidetään yllä kokonaan napitettuna.
	Palokuntahousut Tummansiniset, suorat prässätyt housut Piilotaskut vyötäröllä Takatasku oikealla puolella Sivusaumoissa voi olla terenauhat kunkin palokunnan päätöksen mukaisesti.	Käytetään kenttätakin ja mustien puolikenkien sekä mustien sukkien kanssa. Housuja voidaan käyttää myös juhlapuvun housuina. Housujen kanssa käytetään mustaa nahkaista vyötä.
	Kauluspaita Valkoinen, kääntökaulus Kenttäpuvun valkoisessa kauluspaidassa on olkipoletit olkapäillä sekä rintataskut.	Paitaa käytetään puserotakin ja palokuntatakin ja solmion kanssa. Mikäli käytetään lyhyt- tai pitkähihaista paitaa ja puserotakki tai palokuntatakki riisutaan, tulee paidassa olla mustat olkipoletit, joissa on arvomerkit.

2 Palokuntapukeutuminen

Kenttäasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Solmio Musta, materiaali silkki	Solmiota käytetään juhlatakin ja puserotakin kanssa.
	Päällystakki (m1975) Tummansininen, kääntökaulus Kaksi lannetaskua Suorat hihat Hihansuissa arvomerkkilaattojen napit	Päällystakkia käytetään sään mukaisissa tilanteissa ulkona yhdessä puseropuvun kanssa. Puseropuvun kanssa voidaan käyttää puolipitkää takkia yhtenäinen pukeutuminen huomioiden.
  	Venelakki tai kenttälakki Venelakissa leukanauha on pidettävä kuvan osoittamalla tavalla. Tummansininen ja kangaspintainen Punainen terenauha kulkee lakin ympäri.	Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen. Venelakin leukanauha on syytä ommella paikalleen. Päällystöllä on emaloitu kunta-, järjestö- tai läänivaakuna. Miehistöllä voi olla metallinen tai muovinen kunta-, järjestö- tai läänivaakuna.
	Turkislakki Päällystön turkislakki	Käytetään talviaikana yhtenäinen pukeutuminen huomioiden. Päällystö ja alipäällystö käyttävät turkislakissa lehviä.

Kenttäasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Alipäällystön turkislakki	
	Miehistön turkislakki	
Asuste	Kuvaus	Käyttö
	Mustat puolikengät	Mustia puolikenkiä käytetään puseropuvun tai asemavaatetuksen kanssa.
	Mustat sukat	Käytetään asemavaatetuksen, puseropuvun, juhlavaatetuksen ja mustien puolikenkien kanssa. Sukkien on oltava riittävän pitkät, ettei istuessa näy ihoa (3/4 pituus).
	Musta nahkainen vyö	Musta vyö voi olla asemavaatetuksen yhteydessä joko kankainen tai nahkainen, muuten käytetään mustaa nahkaista vyötä.
	Tumman sininen kaulaliina	Juhlavaatetuksessa käytetään valkoista kaulaliinaa.
	Käsineet Mustaa nahkaa Ei koristeita	Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen.

2 Palokuntapukeutuminen

Asema-asu

Asema-asua käytetään paloasemalla sekä sisäisissä tilaisuuksissa ja koulutuksissa että ulkopuolisissa tehtävissä ja koulutuksissa tehtävän niin vaatiessa, esimerkiksi turvallisuusviestinnässä (alkusammutuskoulutus). Väliasu ei ole asema-asu, joten sitä käytetään vain suojavaatetuksen (palopuvun) yhteydessä.

Asema-asuun kuuluvat:

- tummansininen kauluspaita (olkapoletit)
- reisitaskuhousut
- vetoketjuneule
- päällystakki
- tummansininen kauluspaita (lyhythihainen)
- bermuda-shortsit
- mustat puolikengät (tai mustat turvakengät tehtävästä riippuen)
- mustat sukat
- vyö (musta, kankainen tai nahkainen)
- lippalakki
- pipo
- mustat käsiineet (nahkaa).

Lisäksi asukokonaisuuteen voi liittyä palokuntakohtaisia muita asusteita, kuten villaneule tai pikeepaita palokunnan päätöksen mukaisesti.

Kuva 6. Asukokonaisuus, asema-asu.

2 Palokuntapukeutuminen

Asema-asu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Pitkähihainen palveluspaita (kauluspaita)	Palveluspaitaa käytetään palvelushousujen ja mustien puolikenkien kanssa mm. koulutus-, esittely-, harjoitusvierailu- ja palvelustehävissä sekä näihin verrattavissa tilanteissa. Ulkona käytetään lisäksi palveluslippalakkia. Asukokonaisuus ei korvaa palokuntapukua.
	Lyhythihainen palveluspaita (kauluspaita)	Palveluspaitaa käytetään palvelushousujen ja mustien puolikenkien kanssa mm. koulutus-, esittely-, harjoitusvierailu- ja palvelustehävissä sekä näihin verrattavissa tilanteissa. Ulkona käytetään lisäksi palveluslippalakkia. Asukokonaisuus ei korvaa palokuntapukua.
	Vetoketjuneule	Vetoketjuneuletta käytetään talviaikana sinisen O-kaulusellisen T-paidan kanssa yhdessä palvelushousujen ja mustien puoli- tai pakkaskenkien kanssa.
	Pikeepaita	Pikeepaitaa voidaan käyttää sisäisissä tilaisuuksissa sekä tarvittaessa ulkoisissa tilaisuuksissa ja koulutuksissa.
	Palvelushousut (reisitaskuhousut)	Palvelushousuja käytetään palvelupaidan ja mustien puolikenkien ja ulkotiloissa palveluslippalakin kanssa. Kesäaikana palvelushousuja voidaan käyttää lyhythihaisen palvelupaidan tai pikeepaidan kanssa.

Asema-asu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Bermudat	Voidaan käyttää kesällä palvelushousujen sijaan.
	Päällystakki	Päällystakkia käytetään sään mukaan tummansinisten palvelus- tai suorien housujen kanssa yhdessä palveluslippalakin tai -pipon kanssa.
Asuste	Kuvaus	Käyttö
	Mustat puolikengät	Mustia puolikenkiä käytetään puseropuvun tai asemavaatetuksen kanssa.
	Mustat turvakengät	Mustia turvakenkiä käytetään tilanteen vaatiessa asemavaatetuksen kanssa.
	Mustat sukat	Käytetään asemavaatetuksen, puseropuvun, juhlavaatetuksen ja mustien puolikenkien kanssa. Sukkien on oltava riittävän pitkät, ettei istuessa näy ihoa (3/4 pituus).
	Musta vyö	Musta vyö voi olla asemavaatetuksen yhteydessä joko kankainen tai nahkainen.
	Tumman sininen kaulaliina	Juhlavaatetuksessa käytetään valkoista kaulaliinaa.

2 Palokuntapukeutuminen

Palokuntapukeutumisen yhteneväiset varusteet

Varuste	Juhla-asu	Vierailuas	Kenttäasu	Asema-asu
Puserotakki	Kyllä, jos ei palokuntatakkiä	Kyllä, jos ei palokuntatakkiä	Kyllä	Ei
Juhlatakki	Kyllä	Kyllä	Ei	Ei
Palokuntahousut	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei
Pitkä päällystakki	Kyllä	Kyllä	Ei	Ei
Lyhyt päällystakki	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei
Palokuntapaita (valk./olkapoletit)	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei
Valk. kauluspaita	Kyllä	Ei	Ei	Ei
Solmio	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei
Palokuntalakki	Kyllä	Kyllä	Ei	Ei
Turkislakki	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei
Kenttälakki	Ei (paitsi miehistö)	Ei (paitsi miehistö)	Kyllä	Ei
Venelakki	Ei (paitsi miehistö)	Ei (paitsi miehistö)	Kyllä	Ei
Pipo	Ei	Ei	Ei	Kyllä
Lippalakki	Ei	Ei	Ei	Kyllä

3 Palokuntanaisten pukeutuminen

Palokuntanaisten asuja käytetään ja ohjeistetaan vain palokuntanaisosaston toiminnassa mukana olevien osalta. Tässä oppaassa ohjeistetaan vuonna 1990 suunniteltua ja 1996 käyttöön otettua (m1996) palokuntanaisten asua.

Juhla- ja paraatiasu m1996

Yleensä juhla-asua käytetään vain iltatilaisuuksissa (klo 18 tai sen jälkeen alkavat tilaisuudet). Juhla-asua voidaan kuitenkin käyttää kutsussa olevan toiveen mukaisesti muuan muassa palokuntien vuosijuhlissa. Pukeutumistoivomuksessa ilmoitetaan, kannetaanko tilaisuudessa kunniamerkkejä. Päiväjuhlissa käytetään yleensä paraatiasua. Palokuntapukua käytettäessä suositellaan käytettävän tilanteen luonteeseen soveltuvaa siistää, hillittyä meikkiä. Samoin koruja suositellaan käytettävän hillitysti (kihla- ja vihkisormus, rannekello, pienet ranne-, kaula- ja korvakorut).

Kunniamerkkien kantamisesta laadittujen ohjeiden (Palokuntien merkit, Oppaita palokuntalaisille 2) mukaan juhlapuvussa kannetaan kunniamerkkejä, jos kutsussa mainitaan kunniamerkit.

Paraatiasu

Paraatiasussa käytetään ansio- ja kunniamerkkejä. Paraatiasussa voidaan kantaa myös koulutus- ja harrastemerkkejä. Paraatiasua käytetään myös suruasuna. Suruasussa tai paraatissa lippua kantaessa käytetään valkoisia käsineitä.

Juhlavaatetuksen m1996 asusteita ovat:

- takki m1996
- hame m1996
- valkoinen kauluspaita
- ascot-solmio
- mustat avokkaat (sileät, korko maksimissaan 5 cm)
- sukkahousut (ihonväriset, klo 18 jälkeen mustat)
- päällystakki m1996
- käsineet (nahkaiset väriltään mustat)
- baretti (tummansininen).

Kuva 7. Asukokonaisuudet juhlavaatetus ja paraatipuku.

3 Palokuntanaisten pukeutuminen

Juhla- ja paraatiasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Takki m/1996 Tummansininen	Tämän takkimallin kanssa käytetään ascot-solmiota. Käytetään hameen kanssa, voidaan käyttää housujen kanssa paraatissa.
	Hame m/1996 Tummansininen Piilotaskut edessä, pystyssä	Voidaan käyttää vaihtoehtoisesti housuja.
	Paitapusero Valkoinen, lyhyt- tai pitkähihainen	
	Ascot-solmio Sini-valkoraidallinen	Käytetään vain m/1996-takin tai neuleasun kanssa.
	Baretti Tummansininen	Käytetään palokuntanaisten puvun kanssa vierailu-, juhla- ja paraatiasuissa.

Juhla- ja paraatiasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Päällystakki m1996 Sininen pitkä päällystakki	Päällystakkia käytetään sään mukaan tummansinisten suorien housujen kanssa yhdessä takki- ja puseropuvun kanssa. Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen.
Asuste	Kuvaus	Käyttö
	Avokkaat (mustat), korko maksimissaan 5 cm	Mustia avokkaita käytetään palokuntanaisten juhla- ja paraatiasun kanssa.
	Sukkahousut, ihonväriset	Palokuntanaisten juhla- ja paraatiasun yhteydessä käytetään ihonvärisiä sukkahousuja. Kello 18 jälkeen käytetään mustia sukkahousuja.
	Valkoinen kaulaliina	Juhlavaatetuksessa käytetään valkoista kaulaliinaa. Kaulaliinaa käytetään siten, että se on lähes kokonaan päällystakin kauluksen alla.
	Käsineet Mustaa nahkaa Ei koristeita	Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen.

3 Palokuntanaisten pukeutuminen

Vierailuasua m1996

Palokuntanaisten vierailuasuna käytetään m1996 palokuntanaisten asua. Vierailuasua käytetään joissakin juhlissa, vierailuilla, mahdollisesti koulutuksessa yms. tilaisuuksissa. Vierailupukua käytetään, kun kutsussa on yleisesti ”arkipuku” tai ”vierailuasua”. Vierailuasussa käytetään kunniamerkkinauhoja vierailuilla, edustustilaisuuksissa tai esimerkiksi pienemmissä juhlissa.

Vierailuasua m1996 asusteet:

- takki m1996
- valkoinen paitapusero
- ascot-solmio
- hame m1996
- musta avokkaat (sileät, korko maksimissaan 5 cm)
- sukkahousut (ihonväriset)
- päällystakki m1996
- käsineet (nahkaiset, väriltään mustat)
- baretti (tummansininen).

Kuva 8. Asukokonaisuus vierailuasua.

Vierailuas		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Takki m/1996 Tummansininen	Tämän takkimallin kanssa käytetään ascot-solmiota. Käytetään hameen kanssa mutta voidaan käyttää housujen kanssa mm. paraatissa.
	Hame m/1996 Tummansininen Piilotaskut edessä, pystyssä tai palokuntahousut	Voidaan käyttää vaihtoehtoisesti housuja.
	Paitapusero Valkoinen, lyhyt- tai pitkähihainen	

3 Palokuntanaisten pukeutuminen

Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Ascot-solmio Sini-valkoraidallinen	Käytetään vain m/1996-takin tai neuleasun kanssa.
	Baretti Tummansininen	Käytetään palokuntanaisten puvun kanssa vierailu-, juhla- ja paraati-asuissa.
Asuste	Kuvaus	Käyttö
	Avokkaat (mustat), korko maksimissaan 5 cm	Mustia avokkaita käytetään palokuntanaisten vierailuvaatetuksen kanssa.
	Sukkahousut, ihonväriset	Palokuntanaisten vierailuvaatetuksen yhteydessä käytetään ihonvärisiä sukkahousuja.
	Tumman sininen kaulaliina	Juhlavaatetuksessa käytetään valkoista kaulaliinaa.
	Käsineet Mustaa nahkaa Ei koristeita	Huomioitava yhtenäinen pukeutuminen.

Neuleasu

Palokuntanaisten neuleasua voidaan käyttää kokouksissa, opintopäivillä, tapaamisissa ja muissa tilanteissa, joissa asusteena voidaan käyttää vierailuasua kevyempää asua. Palokuntanaisten neuleasu rinnastetaan palokunnan asemapalveluasuun.

Palokuntanaisten neulevaatetuksen asusteet:

- neuletakki
- hame m1996 tai housut
- valkoinen kauluspaita
- ascot-solmio
- huivi (palokuntanaiset)
- mustat jalkineet (sileät ja koristeettomat)
- ihonväriset sukkahousut
- baretti (tummansininen).

Kuva 9. Kuva täydennetään myöhemmin.

3 Palokuntanaisten pukeutuminen

Neuleasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Neuletakki Tummansininen	Neuleen kanssa voi käyttää palokuntanaisten ascot-solmiota, logolla varustettua neliöhuivia tai liittojen ja palokuntien omia huiveja. Kouluttajat voivat halutessaan käyttää kouluttajatahtiä neuleessa, mutta muita merkkejä ei käytetä. Neuletakkia ei ole tarkoitettu korvaamaan varsinaista palokuntanaisten pukua, vaan se on vastaus pyyntöihin kevyemmästä vaihtoehdosta nykyiselle jakulle esim. tarjoilutilanteissa. Neuletta ei ole tarkoitettu vierailuasuksi ja juhlaan, vaan sen käyttötarkoitus on arkisempi.
	Paitapusero Valkoinen, lyhyt- tai pitkähihainen Punainen, pitkähihainen, etupuolelle vasemmalle voi olla brodeerattu palokuntanaisten logo.	Paidaksi suositellaan valkoista kauluspaitaa tai paitapuseroa tai punaista kauluspaitaa. Punaista paitapuseroa käytetään vain neuleasun kanssa.
	Hame m/1996 Tummansininen tai palokuntahousut	Piilotaskut edessä, pystyssä

Neuleasu		
Kuva	Kuvaus	Käyttö
	Ascot-solmio Sini-valkoraidallinen	Käytetään vain m/1996 takin tai neuleasun kanssa.
	Huivi	Huivia käytetään vain neuleasun kanssa. Neuleen kanssa voi käyttää palokuntanaisten ascot-solmiota, logolla varustettua neliöhuivia tai liittojen ja palokuntien omia huiveja.
	Avokkaat (mustat), korko maksimissaan 5 cm	Mustia avokkaita käytetään neuleasun kanssa.
	Sukkahousut, ihonväriset	Palokuntanaisten vierailu- ja paraatiasun yhteydessä käytetään ihonvärisiä sukkahousuja. Juhlasussa klo 18 jälkeen käytetään mustia sukkahousuja.
	Baretti Tummansininen	Käytetään palokuntanaisten puvun kanssa vierailu-, juhla- ja paraatiasuissa.

4 Palokuntanuorten pukeutuminen

Palokuntanuoret käyttävät palokuntavaatetusta tämän ohjeistuksen mukaisesti. Palokuntanuoret voivat käyttää asema-, vierailu-, juhla- ja paraativaatetusta tämän ohjeen mukaisesti huomioiden palokunnan yhtenäisen käytännön.

Asukokonaisuudet on mainittu ko. vaatetuksen yhteydessä. Palokuntanuoret käyttävät palokuntavaatetuksen lisäksi harjoitusasua. Harjoitusasua käytetään, palokunnan käytännöt huomioiden, pääasiassa vain harjoituksissa.

Kuva 10. Asukokonaisuutena kenttävaatetus palokuntanuorilla.

5 Palokuntapuvuissa käytettävät merkit ja tunnukset

Merkit ja tunnukset

Palokuntatoiminnassa on erilaisia merkkejä kuvaamassa arvoasemaa, taustayhteisöä ja koulutustasoa. Siltä osin kuin henkilö toimii monessa eri järjestötehtävässä, hän käyttää ainoastaan korkeinta järjestöasemaa osoittavaa tunnusta. Suosituksen mukaiset tunnukset kiinnitetään asema-, vierailu-, juhla- tai paraatipuvussa kumpaankin olkapolettiin siten kuin on erikseen määritetty (Oppaita palokuntalaisille 2: Palokuntien merkit). Tunnuksia käytetään harkinnan mukaan myös puvun kanssa käytetyn paidan vastaavissa kohdissa. Tunnukset kiinnitetään päällystakissa ja vastaavissa niitä varten muodostettuun, käsivarren alemmalla puoliskolla kannettavaan hihalaattaan siten, että palokunta-asemaa osoittavat tunnukset ovat hihaan nähden poikittaisessa suunnassa vierekkäin. Järjestöhallinnollista tehtävää osoittavat tunnukset sijaitsevat palokunta-asemaa osoittavien tunnuksien alapuolella.

Palokuntapuvussa käytetään puvun kankaasta tehdyssä olkapoletissa palokunta-asemaa ja/tai järjestöhallinnollista tehtävää osoittavia tunnuksia samassa olkapoletissa siten kuin erikseen on määritetty. Paidassa, puseropuvussa, villapaidassa ja vastaavassa tunnukset voidaan kiinnittää puvun kankaasta tai vaihtoehtoisesti mustasta kankaasta tehtyyn tuppeen. Valkoisen paidan kanssa käytetään pääsääntöisesti mustaa tuppea.

Palokuntanaiset käyttävät naistyössä vastaavalla tavalla hihaan kiinnitettyjä tunnuksia. Muussa kuin naistyössä toimivat käyttävät sukupuolesta riippumatta olkapolettiin kiinnitettyjä tunnuksia, kuitenkin siten, että naistyön ja muun palokuntatyön tunnuksia ei käytetä samassa vaatteessa.

Palokuntanuoret voivat käyttää hihamerkkejään asema- ja vierailuasuisissa. Hihamerkit kiinnitetään aina oikeaan hihaan ja palokunnan hihamerkki vasempaan hihaan.

Palokuntapuvussa osoitetaan koulutusaste vasemmalle rintataskulle tai vastaavan kohtaan sijoitetulla koulutusastemerkillä (sammutusmies, vanhempi sammutusmies, yksikönjohtajakoulutuksen saanut ja Pelastusopistossa tai vastaavassa koulutuslaitoksessa suoritettu sopimuspalokunnan päällikkökurssi tai aikaisempi vastaava). Yhteisö voi harkintansa mukaan käyttää muussa kuin juhlapuvussa omaa vaakuna- tai vastaavaa kangasmerkkiä, joka kiinnitetään vasempaan hihaan likimain olkavarren keskelle. Vastaavasti oikealla olkavarrella voidaan käyttää erikoistumista osoittavat tunnukset.

Lue tarkemmin Oppaita palokunnille 2: Palokuntien merkit -oppaasta.

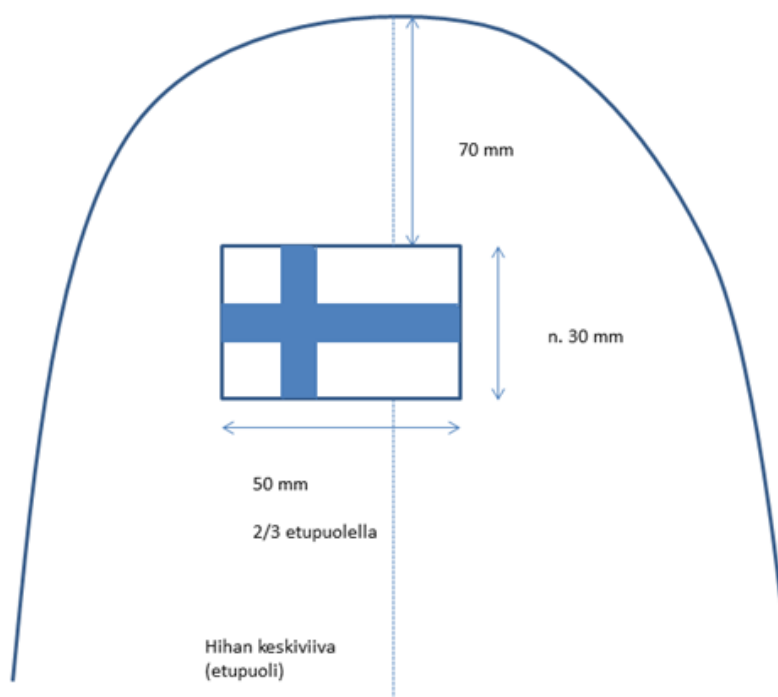
5 Palokuntapuvuissa käytettävät merkit ja tunnukset

Hihamerkkien sijoitus kenttä- tai asema-asussa

Palokunnan hihamerkki kiinnitetään vasempaan hihaan 12 cm olkasaumasta alaspäin 2/3 oletetun hihan keskiviivan etupuolelle. Jos olette mukana kansainvälisessä toiminnassa ja haluatte kiinnittää kansallislipun palokunnan hihamerkin kanssa, tulee Suomen lippu kiinnittää vasempaan hihaan 7 cm olkasaumasta alaspäin. Suomen lipun ja palokunnan hihamerkin väliin tulee jättää 2 cm väli.

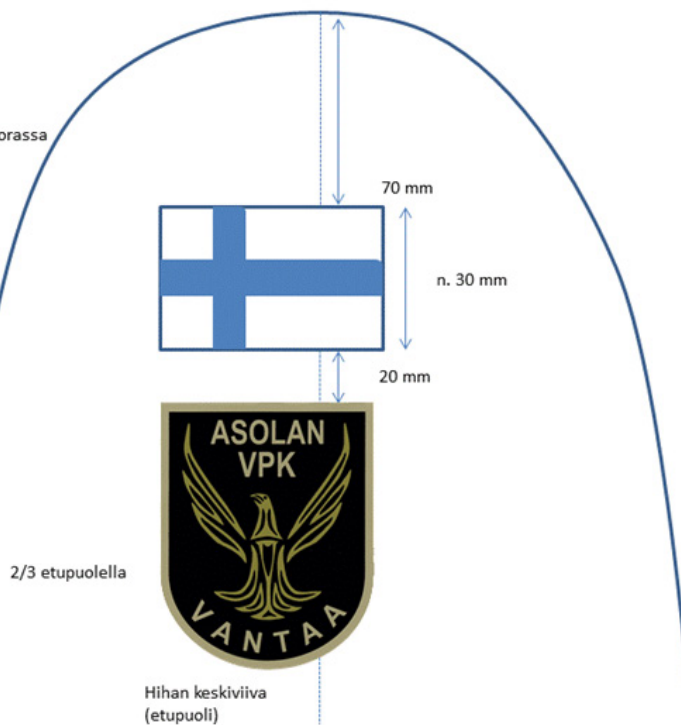
Kuva 11. Palokunnan hihamerkin kiinnittäminen kenttä- ja asemavaatetuksessa.

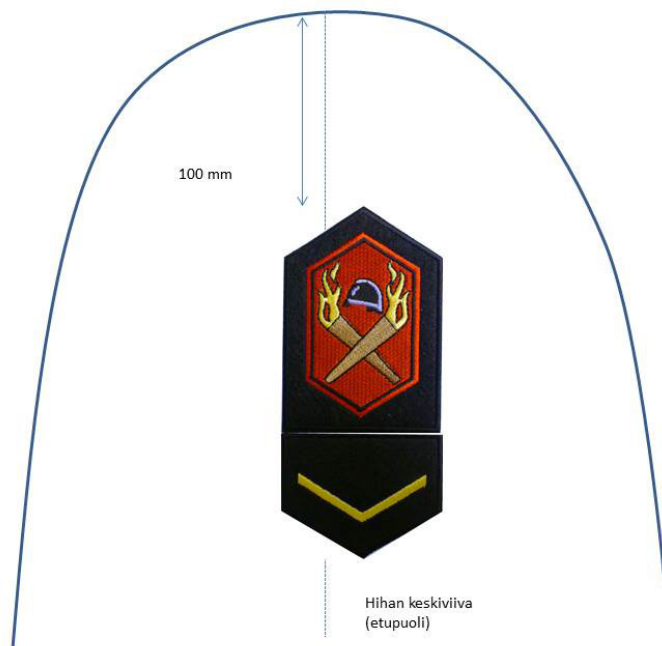
Kuva 12. Kansallislipun kiinnittäminen palokuntavaatetukseen. Kansallislippu voidaan kiinnittää kansainvälisissä toiminnassa kenttäpukuun tai joissakin tapauksissa palokunnan juhlapukuun.

Huom!

Lipun on oltava vaakasuorassa
Asennossa takin ollessa
päällä.

Kuva 13. Suomen lipun ja palokunnan hihamerkin kiinnittäminen kenttä- ja asema-
vaatetuksessa.

Kuva 14. Palokuntanuorten hihamerkin kiinnittäminen kenttä- ja asemavaatetukseen
(oikeaan hihaan).

6 Esiintyminen palokunta-asussa

Palokuntalaiset tunnistetaan erityisesti heidän pukeutuessaan palokuntapukuun. Palokuntapuvussa esiintyvältä odotetaan tavanomaista täsmällisempää ja kohteliaampaa käyttäytymistä. Asiallinen ja moitteeton pukeutuminen sekä käyttäytyminen ovat yksi tärkeimmistä keinoista edustaessamme omaa palokuntaamme ja tehdessämme PR-työtä palo- ja pelastustoimen parissa. Tämän vuoksi on tarpeellista perehtyä etiketti- ja protokollasääntöihin. Näitä sääntöjä voidaan pitää hienosteluna, mutta kyseessä on kuitenkin vain käyttäytymistämme helpottamaan tarkoitettu sovittujen menettelytapojen kokonaisuus elämäntilanteissa, joihin jokainen joskus törmää.

7 Perinnepuvut

Alkuaikoina palokuntalaisen tuntomerkinä käytettiin huopapäähineessä soikeaa messinkilaattaa (55 x 40 mm), jossa oli kirjaimet VPK tai FBK, kaksi soihtua ristissä ja paikkakunnan nimi tai vaakuna. Laatta oli kiinnitetty päähineen etupuolelle villanauhalla, joka palokunnan päälliköillä ja osastopäälliköillä ja heidän varamiehillään oli 50 mm levyinen. Muilla jäsenillä nauhan leveys oli 25 mm. Nauhan väri oli palokunnan päälliköillä ja varapäälliköillä punainen, sammutusosastolla keltainen, pelastusosastolla vihreä ja vartijaosastolla harmaa. Komppaniatunnukset merkittiin nauhaan tuntomerkin molemmin puolin roomalaisilla numeroilla.

Palokuntalaisen takki oli valmistettu valkaisuamattomasta purjekankaasta ja takki oli yleensä napitettu. Kauluksessa oli osastojen väritunnukset. Asuun kuului leveä soljella varustettu nahkavyö, jossa oli rengas tai hela puukon tuppea ja puukkoa varten.

Housut olivat mustat, myös valkoisia housuja oli käytössä. Jalkineina käytettiin nahkakenkiä tai -saappaita. Pelastuskomppanioissa saattoi olla käytössä musta puseropuku, joka helpotti työskentelyä tikkaila ja katolla, kun palopurjetta selvitettiin. Lisäksi noki- ja muut tahrat eivät mustassa kankaassa näy kovin helposti.

Vähän myöhemmässä vaiheessa otettiin käyttöön palokuntakasket eli palokuntakypärät. Ne olivat valmistettu yleensä nahasta. Asematunnukset siirrettiin palokuntakaskiin. Näillä varusteilla käytiin harjoituksissa, hälytyksissä ja paraateissa. Muita varusteita ei ollut.

Em. palokuntalaisen asut olivat käytössä aina 1930-luvun loppupuolelle asti, jolloin alettiin siirtyä tummansinisiin tai mustiin palokuntatakkipukuihin. Takit olivat varustettu sivutaskuilla. Napit olivat kullankävyiset. Housut olivat suorat ilman käännöstä, samaa kangasta kuin takki. Jalkineena oli puoli- tai varsikengät tai nahkasaappaat. Asematunnukset siirrettiin palokuntatakin olkaimiin.

Kylmänä aikana harjoituksissa ja sammutustehtävissä käytettiin paksusta sarkakankaasta tehtyjä pitkiä takkeja. Myös sarkapomppia saattoi olla käytössä. 1940-luvulla palokuntiin alkoi tulla käyttöön harjoitus- ja sammutustyössä peltikypäriä. Juhlatilaisuuksissa takkipuvun kanssa pidettiin venelakkia, johon oli kiinnitetty etuosaan palokuntakokardi. Palokunnan päälliköt alkoivat käyttää päähineenä lippalakkaa. 1950-luvun pukumalli on käytössä vielä tänä päivänä. Tosin pieniä muutoksia on tehty, kuten takkiin on tullut rintataskut ja venelakki on muuttunut kenttälakiksi tai lippalakiksi.

Liitteenä kuvia Helsingin VPK:ssa käytetyistä asuista vuosilta 1864–1959.

Lähteet:

August Lundqvist (1894): Suomen vapaaehtoisten palokuntain ja palokuntalaisten lyhyt käsikirja
Victor Pettersson (1914): Helsingin vapaaehtoinen palokunta 1864–1914
Gunnar Mårtensson (1964): Helsingin vapaaehtoinen palokunta 1864–1964
Helsingin VPK:n kuva-arkisto

7 Perinnepuvut

Alkuaikojen palokuntapukuja.

Kunnan ensimmäinen esikunta:
O. V. v. Fieandt, J. H. Wickel, E. J. Löfgren, A. Öijer,
F. Hoffers, L. Krogius, W. Friberg, C. A. Ekman.

1800–1900-lukujen vaihde

7 Perinnepuvut

Pelastuskomppanian harjoitus

Hälytysosasto 1920-luku

Marssiharjoitus 1920–1930-luku

Mäntymäki 1920–30-luku

7 Perinnepuvut

Paraati, Esplanadi 1939

Paraati, Kauppatori 1939

1950-luku

Joukkue II 1959

Liite 1. m1958 palokuntapukujen käyttö

	MALLI	VIERAILUVAATETUS esim. vierailuissa, edustustason kokouksissa, pienemmissä juhlissa, paloaseman ulkopuolisissa tehtävissä	JUHLAVAATETUS juhlat, edustustilaisuudet	PARAATIVAATETUS käytetään myös suruasuna
Takki	Takkipuku	Palokuntatakki	Palokuntatakki	Palokuntatakki
	Puseropuku		Puserotakki, lyhyt malli (jos juhlatakkia ei ole)	Puserotakki, lyhyt malli (jos juhlatakkia ei ole)
Housut		Palokuntahousut	Palokuntahousut	Palokuntahousut
Päähine	Takkipuku	Vene- tai kenttälakki, tummansininen	Lippalakki, tummansininen. Miehistöllä vene- tai kenttälakki (palokunnan käytännön mukaisesti)	Lippalakki, tummansininen. Miehistöllä vene- tai kenttälakki (palokunnan käytännön mukaisesti)
	Puseropuvun kanssa	Vene- tai kenttälakki, tummansininen	Kenttälakki	Kenttälakki
Päällystakki	Takkipuku	1. Palokuntapäällystakki	1. Palokuntapäällystakki	1. Palokuntapäällystakki
Paita		Palokuntapaita, valkoinen, epoletit sekä rintataskut	Valkoinen paita ilman epoletteja ja rintataskuja	Virkapaita, valkoinen
Solmio		Musta	Musta	Musta
Sukat		Mustat (riittävän pitkät, ettei paljas iho näy)	Mustat (riittävän pitkät, ettei paljas iho näy)	Mustat (riittävän pitkät, ettei paljas iho näy)
Jalkineet		Nauhalliset mustat sileät	Nauhalliset mustat sileät	Nauhalliset mustat sileät
Käsineet		Mustat nahkahansikkaat	Mustat nahkahansikkaat	Mustat nahkahansikkaat
Kaulaliina, vain päällystakin kanssa		Tummansininen tai musta	Valkoinen	Valkoinen
Vyö		Musta nahkavyö	Musta nahkavyö	Musta nahkavyö
Kunnia- ja ansiomitalit		Kunniamerkkinauhat	Kutsun mukaisesti, jos tilaisuudessa jaetaan kunniamerkkejä, läsnäolijat kantavat kunniamerkkejä	Käytetään
Koulutustasomerkit		Käytetään	Käytetään	Käytetään
Palokunta- ja järjestöasemaa osoittavat merkit		Käytetään	Käytetään	Käytetään
Harrastusmerkit		Käytetään	Käytetään	Käytetään
Kansallislippu		Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa	Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa	Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa
Nimilaatta		Käytetään puseropuvussa	Ei käytetä	Ei käytetä
Palokunnan vaakuna	Takkipuku	Ei käytetä	Ei käytetä	Ei käytetä
	Puseropuku	Käytetään	Ei käytetä (ei tarvitse irroittaa, jos vain 1 puseropuku)	Ei käytetä (ei tarvitse irroittaa, jos vain 1 puseropuku)
Lakkilaatta	päällystö	Laatassa lehvä, laatan punosnauha musta, lipan punosnauha 	Laatassa lehvä, laatan punosnauha musta, lipan punosnauha 	Laatassa lehvä, laatan punosnauha musta, lipan punosnauha
	alipäällystö	Laatassa ei lehvää, laatan punos kultainen, lipan punosnauha musta 	Laatassa ei lehvää, laatan punos kultainen, lipan punosnauha musta 	Laatassa ei lehvää, laatan punos kultainen, lipan punosnauha musta
	miehistö	Laatassa ei lehvää, laatan punos musta, lipan punosnauha musta muovi 	Laatassa ei lehvää, laatan punos musta, lipan punosnauha musta muovi 	Laatassa ei lehvää, laatan punos musta, lipan punosnauha musta muovi
Lakkikokardi	päällystö ja alipäällystö			
	miehistö			

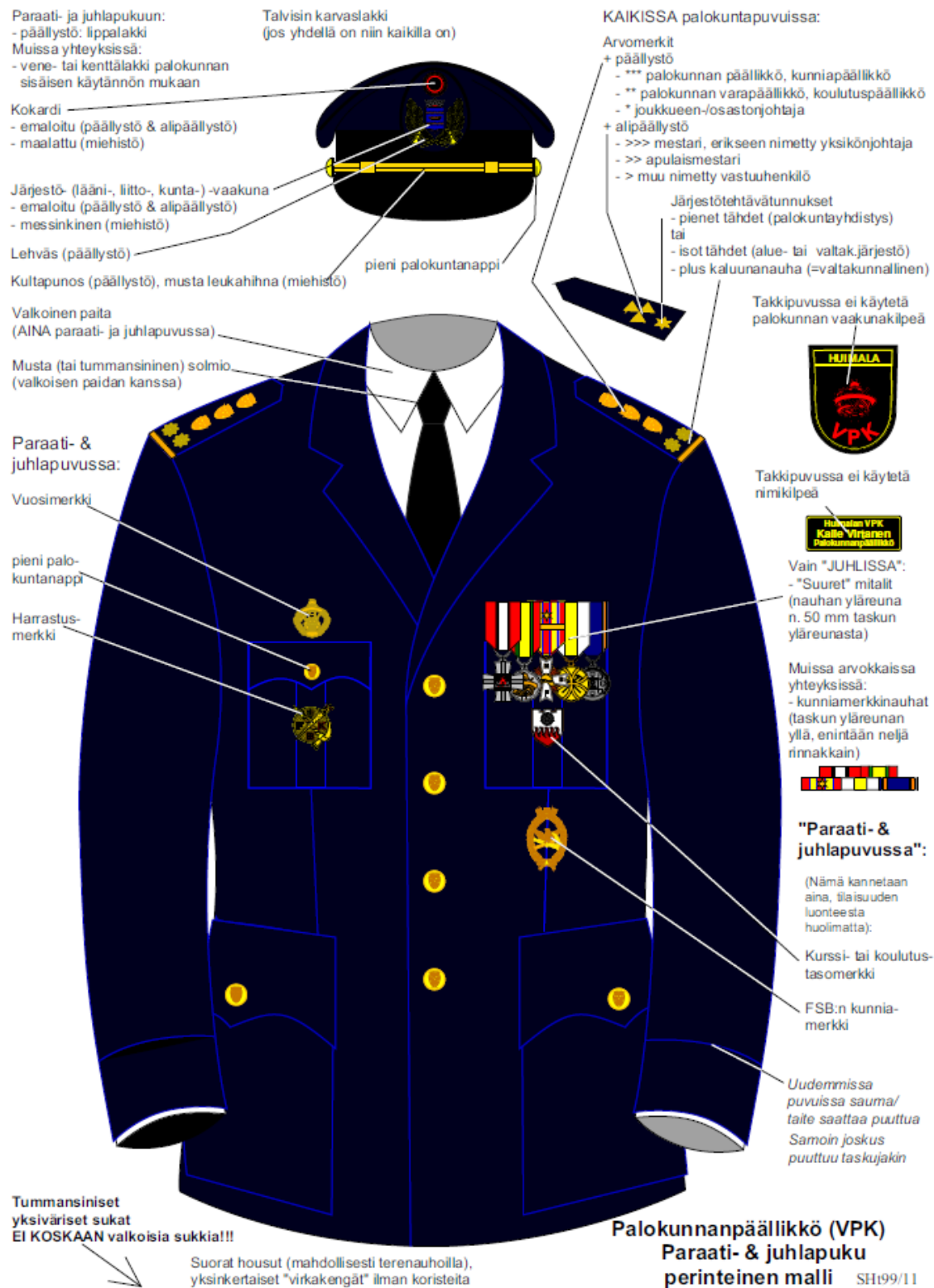
Liite 2. m1996 palokuntanaisten asun käyttö

	MALLI	VIERAILUVAATETUS esim. vierailuissa, edustustason kokouksissa, pienemmissä juhlissa, paloaseman ulkopuolisissa tehtävissä	JUHLAVAATETUS juhlat, edustustilaisuudet	PARAATIVAATETUS käytetään myös suruasuna	NEULEASU esim. valistus-, leiri-, koulutus-, kokous- ja tarjoilutehtävissä
Takki	m/2007	Lyhyt päällystakki	Lyhyt päällystakki	Lyhyt päällystakki	Ei käytetä
	m/1996	Päällystakki	Päällystakki	Päällystakki	Ei käytetä
Housut/hame	m/07, 96	Hame/housut	Hame/housut	Hame/housut	Hame/housut
Päähine	m/2007	Virkalakki	Virkalakki	Virkalakki	Ei käytetä
	m/1996	Tummansininen baretti ja kokardi	Tummansininen baretti ja kokardi	Tummansininen baretti ja kokardi	Ei käytetä
Paita	m/07, 96	Valkoinen paitapusero	Valkoinen paitapusero	Valkoinen paitapusero	Valkoinen paitapusero, punainen bossanova
Huivi	m/1996	Ei käytetä	Ei käytetä	Ei käytetä	Käytetään haluttaessa
Kaulahuivi	m/2007	Tummansininen	Valkoinen	Tummansininen	Tummansininen
Sukkahousut	m/07, 96	Ihonväriset	Ihonväriset, klo 18 jälkeen mustat	Ihonväriset, suruasussa mustat	Ihonväriset
Jalkineet	m/07, 96	Mustat, sileät, koristettomat, enintään 5cm korko	Mustat, sileät, koristettomat, enintään 5cm korko	Mustat, sileät, koristettomat, enintään 5cm korko	Mustat, sileät, koristettomat, enintään 5cm korko
Käsineet	m/07, 96	Mustat, tummansiniset	Mustat, tummansiniset	Mustat, tummansiniset	Mustat, tummansiniset
Solmio	m/2007	Solmukeliina	Solmukeliina	Solmukeliina	Solmukeliina
	m/1996	Ascot-solmio	Ascot-solmio	Ascot-solmio	Ascot-solmio/huivi
Kunnia- ja ansiomitalit		Kunniamerkkinauhut	Kutsun mukaisesti, jos tilaisuudessa jaetaan kunniamerkkejä, läsnäolijat kantavat kunniamerkkejä	Käytetään, suruasussa kutsun mukaan	Ei käytetä
Koulutustasomerkit		Käytetään	Käytetään	Käytetään	Ei käytetä
Palokunta- ja järjestöasemaa osoittavat merkit		Käytetään	Käytetään	Käytetään	Ei käytetä
Kansallislippu		Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa	Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa	Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa	Ei käytetä
Harrastusmerkit		Käytetään	Käytetään	Käytetään	Ei käytetä
Nimilaatta	m/1958	Käytetään puseropuvussa	Ei käytetä	Ei käytetä	Ei käytetä
Palokunnan vaakuna	Takkipuku	Ei käytetä	Ei käytetä	Ei käytetä	
	Puseropuku	Käytetään	Ei käytetä (ei tarvitse irroittaa, jos ei omista takkipukua)	Ei käytetä (ei tarvitse irroittaa, jos ei omista takkipukua)	
Lakkilaatta	päällystö	Laatassa lehvä, laatan punosnauha musta, lipan punosnauha kultainen 	Laatassa lehvä, laatan punosnauha musta, lipan punosnauha kultainen 	Laatassa lehvä, laatan punosnauha musta, lipan punosnauha kultainen 	
	alipäällystö	Laatassa ei lehvää, laatan punos kultainen, lipan punosnauha musta 	Laatassa ei lehvää, laatan punos kultainen, lipan punosnauha musta 	Laatassa ei lehvää, laatan punos kultainen, lipan punosnauha musta 	
	miehistö	Laatassa ei lehvää, laatan punos musta, lipan punosnauha musta muovi 	Laatassa ei lehvää, laatan punos musta, lipan punosnauha musta muovi 	Laatassa ei lehvää, laatan punos musta, lipan punosnauha musta muovi 	
Lakkikokardi	päällystö ja alipäällystö				
	miehistö				

Liite 3. m1958 palokuntapukujen käyttö palokuntanuorilla

	MALLI	VIERAILUVAATETUS esim. vierailuissa, edustustason kokouksissa, pienemmissä juhlissa, paloaseman ulkopuolisissa tehtävissä	JUHLAVAATETUS juhlal, edustustilaisuudet	PARAATIVAATETUS käytetään myös suruasuna	SUOJA-ASUT käytetään harjoituksissa edustus-, PR- ja koulutustilaisuuksissa
Takki	Takkipuku	Palokuntatakki	Palokuntatakki	Palokuntatakki	Suojahaalarin takki
	Puseropuku		Puserotakki, lyhyt malli (jos juhlatakkia ei ole)	Puserotakki, lyhyt malli (jos juhlatakkia ei ole)	tai haalaripuku
Housut		Palokuntahousut	Palokuntahousut	Palokuntahousut	Suojahaalarin housut
Päähine	Takkipuku	Vene- tai kenttälakki, tummansininen	Lippalakki, tummansininen. Miehistöllä vene- tai kenttälakki (palokunnan käytännön mukaisesti)	Lippalakki, tummansininen. Miehistöllä vene- tai kenttälakki (palokunnan käytännön mukaisesti)	Kypärä (CE-merkitty)
	Puseropuvun kanssa	Vene- tai kenttälakki, tummansininen	Kenttälakki	Kenttälakki	Kypärä (CE-merkitty)
Päällystakki	Takkipuku	1. Palokuntapäällystakki	1. Palokuntapäällystakki	1. Palokuntapäällystakki	
Paita		Palokuntapaita, valkoinen epolettit sekä rintataskut	Valkoinen paita ilman epoletteja ja rintataskuja	Virkapaita, valkoinen	
Solmio		Musta	Musta	Musta	
Sukat		Mustat (riittävän pitkät, ettei paljas iho näy)	Mustat (riittävän pitkät, ettei paljas iho näy)	Mustat (riittävän pitkät, ettei paljas iho näy)	
Jalkineet		Nauhalliset mustat sileät	Nauhalliset mustat sileät	Nauhalliset mustat sileät	Kumi- tai nahkasaappaat
Käsineet		Mustat nahkahansikkaat	Mustat nahkahansikkaat	Mustat nahkahansikkaat	Suojakäsineet
Kaulaliina, vain päällystakin kanssa		Tummansininen tai musta	Tummansininen tai musta	Tummansininen tai musta, suruasussa valkoinen	
Vyö		Musta nahkavyö	Musta nahkavyö	Musta nahkavyö	Tarvittaessa palo- /nuorisovyö, kaksoissolella
Kunnia- ja ansiomitalit		Kunniamerkkinauhut	Kutsun mukaisesti, jos tilaisuudessa jaetaan kunniamerkkejä, läsnäolijat kantavat kunniamerkkejä	Käytetään	Taitomerkkejä käytetään
Koulutustasomerkit		Käytetään	Käytetään	Käytetään	Oikeassa hihassa
Palokunta- ja järjestöasemaa osoittavat merkit		Käytetään	Käytetään	Käytetään	Käytetään
Harrastusmerkit		Käytetään	Käytetään	Käytetään	Käytetään
Kansallislippu		Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa	Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa	Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa	Voidaan käyttää kansainvälisissä tilaisuuksissa
Kankaaiset taitomerkit		Ei käytetä	Ei käytetä	Ei käytetä	Käytetään vasemmassa rinnassa
Lakkilaatta	päällystö	Laatassa lehvä, laatan punosnauha musta, lipan punosnauha 	Laatassa lehvä, laatan punosnauha musta, lipan punosnauha 	Laatassa lehvä, laatan punosnauha musta, lipan punosnauha 	
	alipäällystö	Laatassa ei lehvää, laatan punos kultainen, lipan punosnauha musta 	Laatassa ei lehvää, laatan punos kultainen, lipan punosnauha musta 	Laatassa ei lehvää, laatan punos kultainen, lipan punosnauha musta 	
	miehistö	Laatassa ei lehvää, laatan punos musta, lipan punosnauha musta muovi 	Laatassa ei lehvää, laatan punos musta, lipan punosnauha musta muovi 	Laatassa ei lehvää, laatan punos musta, lipan punosnauha musta muovi 	
Lakkikokardi	päällystö ja alipäällystö				
	miehistö				
Nimilaatta		Käytetään puseropuvussa	Ei käytetä	Ei käytetä	
Palokunnan vaakuna	Takkipuku	Ei käytetä	Ei käytetä	Ei käytetä	
	Puseropuku	Käytetään	Ei käytetä (ei tarvitse irroittaa, jos vain 1 puseropuku)	Ei käytetä (ei tarvitse irroittaa, jos vain 1 puseropuku)	

Liite 4. Palokunnan päällikkö (VPK) paraati- ja juhlapuku

3 Oppaita palokuntalaisille

Palokuntalaisen pukuohje

Palokuntalaisten pukuohje on opas palokuntien eri asukokonaisuuksien käyttämiseen. Opas käsittelee palokunnille tuttuja asuja m1958, m1983 ja palokuntanaisten asua m1996. Opas on jaettu asukokonaisuuksiin vastaamaan yleisiä pukeutumiskäytäntöjä. Oppaassa ohjeistetaan myös palokuntatapahtumien järjestäjiä, kuinka huomioida pukeutumisohje. Jokaisen asukokonaisuuden kohdalla on neuvottu, millaisissa tilaisuuksissa asuja on sopiva käyttää. Asujen käytössä on kuitenkin tärkeä huomioida aina kutsussa esitetty pukeutumistoive.

Oppaassa ohjeistettuja asukokonaisuuksia voi käyttää jokainen palokuntalainen. Palokuntanaisten asukokonaisuuksia käytetään toimiessa palokuntanaisosastossa. Palokuntanuoret voivat palokunnan päätöksen mukaisesti käyttää ohjeessa olevia asukokonaisuuksia.